

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Ilirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petiti vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane petiti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Kaj pravijo o draginskih in krušnih naredbah.

Vladne naredbe glede krušnih pridelkov smatra tudi podjetniško časopisje kot potrebno; odobrava odpravo carine na žito, uvedbo najvišjih cen za žito in moko ter zaporo žitnih pridelkov, svari pa, da bi smatrali te naredbe kot priznanje socialističnih načel. Delavstvo ne sme misliti, da bosta avstrijska in nemška vlada tudi ob mirnem času izdajali enake naredbe.

Vojna je ustvarila potrebo, da se je uvedel za preskrbljevanje s kruhom državni socializem, toda iz tega še ne sledi, da bo tudi po vojni obveljal »enak socializem«. »Kar je sedaj potrebno in blagodejno«, tako piše glasilo industrijev »Arbeit«, »bi bilo ob normalnem času neznosno in škodljivo. Vse naredbe, ki so izšle pod pritiskom vojnih razmer, moramo smatrati le kot izjemne naredbe, ki morajo takoj izginiti, ko nastopijo zopet normalne razmere.«

Ko mine vojna, bo torej obveljal zopet stari red. Spekulacije z žitom se zopet prično, cene se bodo zopet regulirale nakvišku in sveta postava povpraševanje in ponudba pride do popolne veljave. Seveda bo tako. Kdor pa misli, da delavstvo ne bo ničesar ukrenilo proti sistematičnemu podraževanju živil, ali da bo vlada popolnoma mirno gledala tako ravnanje, se pa jako moti! Delavstvo bo v pristojnih korporacijah zahtevalo, da vlada, kolikor bo v njeni moči, prepreči umetno podraževanje najpotrebnejših živ-

ljenskih potrebščin. Reguliranja cen potom kartelov in trgovskih družb država ne bo dopuščala. Cene naj se le regulirajo, toda ob oblastvenem nadzorstvu. Kakor je prepovedano skopušstvo z denarjem, tako se prej ali slej prepove tudi skopušstvo z blagom.

Podraževanje pridelkov je škodljivo tudi ob mirnem času, pravtako pa tudi prikrivanje in zadrževanje zalog, če se hoče s tem podraževati blago. V vojnem času se je zdelo vladi potrebno, preprečiti prehudo podraževanje ter je odredila za dotične prestopke stroge kazni. In torej, če je kdo rekel A, mora reči tudi B. Če smatra »Arbeit«, da je prepoved podraževanja »državni socializem«, se temu ne čudimo. Centralni organ delodajalcev bi pa moral upoštevati dejstvo, da bo sedanja vojna povzročila tudi socialne spremembe v posameznih državah. Vlade bodo morale računati z novimi socialnimi razmerami, skrbeti bodo morale za ceno živila ter za ceno in zdrava stanovanja. Da, vlade bodo celo morale vplivati na mezdne razmere ter postopati tudi proti tistim, ki bi hoteli plačevati oderuške mezde.

Bodočnost držav in bodočnost prebivalstva bo zahtevala posebno nego in preskrbo. Na to se bodo morali navaditi gospodje okolo lista »Arbeit«, ki ne upoštevajo, da je skupni interes prvi.

Przemysl.

Po štiriinpolmesečnem obleganju se je morala trdnjava Przemysl v Galiciji vdati, ker ji je zmanjkalo živil. Trdnjava Przemysl je bila močna. To dokazuje že dol-

gotrajna obramba sama. Rusi so jo oblegali 165 dni, dočim so oblegali leta 1877 Plevno 142 dni, Pariz leta 1870 131 dni, Belfort 105 dni. Izmed novejših obleganj je pač trajalo obleganje Sebastopola ob Črnem morju ali pa Portarturja v rusko-japonski vojni dalje časa, ker so imele te trdnjave vse drugačne obrambne pogoje ter leže ob morju.

Przemysl so jeli oblegati Rusi prvič 21. septembra. Dne 11. oktobra so se morali umakniti avstro-ogrskim četam, čeprav je dobil ruski general Dimitrijevič povelje, da mora Przemysl do 8. oktobra zavzeti. Od 5. oktobra so Rusi s silno ljutostjo naskakovali trdnjavo 72 ur, a so v teh bojih izgubili okoli 70.000 mrtvih, ne da bi imeli uspeh. Dne 12. oktobra pa so zopet zasedle Przemysl avstro-ogrške čete.

Oziraje se pa na splošni vojno-operacijski načrt na severnem bojišču, so avstro-ogrške čete zopet zapustile trdnjavo dne 11. novembra. Od takrat pa do 22. marca so jo Rusi neprestano oblegali z armado, ki je štela do 80.000 mož, toda niso ji mogli do živa, dokler ni prišla lakota. Obrambna posadka avstro-ogrška pa je štela, kakor pravi grof Hazai, minister ogrsko-hrvaškega domobranstva, kvečjemu 25.000 mož.

Przemysl je starodavno, sedaj utrjeno mesto ob reki San v srednji Galiciji ter je štelo okoli 50.000 prebivalcev. V trdnjavo so ga spremenili pravzaprav šele leta 1874.

Obleganje Przemysla je važen zgodovinski dogodek. Če pomislimo, da so močne trdnjave v tej svetovni vojni padle v par dnevih, a pri Przemyslu ni mogel oblegovalec ves čas obleganja poročati o

LISTEK.

Pravice vojakov in njihovih svojcev.

(Konec.)

Če se vdova vnovič omoži, penzija seveda preneha; žena pa dobi kot odpravnino znesek penzije še za dvanajst mesecev.

Penzije sirot.

Za penzijo sirot velja enako, da se otrokom prvih šest mesecev po smrti očeta izplačuje podpora dalje, če so jo dobivali med vojno službo očeta ali če so se razmere otrok tako predrugačile (če jih namreč ne more vzdrževati več mati), da se sme tudi po smrti očeta prositi za podporo. Če pa ne dobijo otroci nobene podpore, dobijo pa penzijo za sirote (donesek za vzgojo) od prvega dne tistega meseca, ki sledi smrti očeta.

Dočim se dovoljuje podpora tudi nezakonskim otrokom, dobé vzgojni donesek samó zakonski ali legitimirani otroci. Za nezakonske otroke je torej samó za prvih šest mesecev po smrti očeta preskrbljeno.

Vzgojni donesek znaša samó štiri krone mesečno za vsakega otroka, dokler ima mati pravico do penzije. Če je mati umrla ali če ne dobiva iz kakšnega drugačnega vzroka (omožitve) nobene penzije, znaša vzgojni donesek šest kron mesečno. Šarža umrlega očeta je za višino vzgojnega doneska brez pomena (ni merodajna). Vzgojni donesek se izplačuje dečkom do šestnajstega, deklicam pa samó do štirinajstega leta. Otrokom, ki obiskujejo učne zavode, se pa more izplačevati vzgojni donesek do konca šolskega obiskovanja in

tudi do štiriindvajsetega življenjskega leta. Če dokažejo očetu tudi po njegovi smrti težko hudodelstvo, preneha penzija za sirote.

Najvišje vsote.

Postava določa, da penzija za vdove in otroke skupaj ne sme znašati več kakor 45 K mesečno. Če bi vsled večjega števila otrok znašala več, dobi sicer vdova vso penzijo za vdove, penzije za otroke se pa zmanjšajo. Če bi torej narednikova vdova, ki dobiva 30 K penzije, imela šest otrok, ne dobi vsak otrok 4 K, ampak samó 2.50 K mesečno. V slučaju, če ima kateri otrok pravico do manjše podpore, pa dobé drugi otroci več.

Prav tako določa postava, da dobé sirote, katerih mati ne prejema nobene penzije, skupaj samó 30 K mesečno. Če je ostalo torej šest otrok za vojakom, ne dobi vsak otrok 6 K, ampak samó 5 K. Kakor hitro se pa za tega ali onega otroka ne izplačuje nikakršna penzija več, dobé drugi več.

Vzgojni donesek sprejema mati ali mačeha otrok; če pa niso otroci pri materi ali mačehi, dobiva denar jerob.

Kaj dobé drugi družinski člani?

Dočim dovoljuje postava razen materi in otrokom tudi še staršem, bratom in sestram, tastom in taščam, nezakonski materi in nezakonskim otrokom vojaka podporo, ne dobé z družinski člani po smrti vojaka nobene penzije. Če so dobivali podporo, jo dobivajo še šest mesecev po smrti, potem pa, ugasne vsakršna pravica.

Dočim omenja postava o podpori vojaka, ki ga pogrešajo, manjka beseda »pogrešan« v penzijskih postavah. Vojaske oblastnije pa hočejo, kakor je razvidno iz odloka, da se štejejo pogrešanči v tisto vrsto z mrtveci, torej jim gre šest mesecev po določitvi pogrešitve podpora, potem penzija. Če

kakih uspehah, potem moramo verovati, da bi se bila trdnjava še dolgo upirala napadom, če bi je ne bila prisilila k udaji naravna sila — glad in bolezn.

Čitatelji so poznali po poročilih trdnjavo Przemysl. Navadno so imenovali to trdnjavo moderno in silno močno obrambno postojanko. Vse je res. Toda napadno bi sodili, če bi hoteli trditi, da je s padcem Przemysla padla odločitev na tem bojišču. Portartur je padel, a rusko-japonska vojna se ni končala, Pariz je padel, pa je bilo konec nemško-francoske vojne leta 1871. Przemysl za vojno ni odločilnega pomena, ker je pokrajinsko mesto, ki je bil že dalje časa zadaj za bojno črto. Padeč te trdnjave ne bo vplival na potek sedanje vojne.

To smo morali omeniti zaradi tega, ker se vobče često pripisuje enakim dogodkom v sedanji vojni prevelika važnost.

Praden se je vdala trdnjava, je posadka vničila ves vojni material, razdrila utrdbe ter podrla mostove.

Przemysl je tako rešil svojo nalogo kot trdnjava v tej vojni. Poveljnik Kusmanek je poslal svoj meč poveljniku oblegovane armade, ker je to moral storiti.

Tragičen je ta dogodek v zgodovini, in spomin nanj nam zbuja mila čuvstva.

Nakaznice za kruh in moko.

V zmislu naredb glede štedenja z žitnimi pridelki pripravila vlada izdajo nakaznic za kruh in moko. V nekaj dneh izidejo že nove naredbe, ki bodo obvezale pouk o uvedbi teh nakaznic. Nakaznice stopijo najbrž v veljavo z nedeljo v prvi polovici meseca aprila.

Avstrijska vlada uvede berlinski sistem. Nakaznice izda za posamezne kronovine in za vsak teden drugačne (druge barve). Nakaznice se bodo glasile na osebe ter jih ni mogoče odstopati drugim osebam; v dotičnem tednu neporabljene nakaznice pa so brez vrednosti za naslednji teden.

Za cele kronovine enake nakaznice uvede vlada zaradi tega, da se zajamči

prebivalstvu bolj prosto gibanje, zakaj z eno in tisto nakaznico dobi lahko dotičnik potrebni kruh ali moko v vsaki občini dotične kronovine. Kdor se preseli v drugo kronovino za dalje časa, se mora tam priglasiti. Deželni vladam prepušča vlada tudi, da uvedejo nakaznice le po večjih krajih.

Poraba se porazdeli na osebo. Vsaka oseba torej dobi posebno nakaznico. Rodovina dobi za vsakega člana posebno nakaznico. Nakaznice se bodo glasile na 200 gramov skupne dnevne porabe kruha in moke za osebo; izdajo se pa tudi polovične in dvetretjinske nakaznice (za majhne otroke).

Ob prvem popisovanju žitnih in močnih zalog se množine do 20 kilogramov niso upoštevale. Pri uvedbi krušnih nakaznic pa se bodo tudi te zaloge upoštevale. Vsakdo, ki bo prejel nakaznice, bo moral izpolniti novo popisovalno polo za žito in moko. V tej polji bo natančno navesti množino zaloge. Vendar pa napovedanih zalog oblast ne bo nikomur zaplenila, marveč tak popis je potreben zaradi splošnega pregleda in v olajšavo poslovanja osrednje preskrbovalnice.

Svetovna vojna.

Vreme je postalo nekoliko ugodnejše. Zaraditega je težavna zimska vojna minila in pričela se je nova hujša aktivnost armad na bojiščih. Potrjuje nam to zlasti sedanja velika bitka, ki se vrši že več dni v zahodnih Karpatih. Če se ozremo na potek karpatskih bojov, opazamo vedno, da pritiskajo Rusi z izredno vztrajnostjo na bojni črti, ki gre od sedla Konječna na zahodu Dukle preko Lupkove, Čizna pa do Užoškega prelaza. Vsi napadi so bili odbiti in še vedno traja bitka, kar dokazuje, da smatrata obe armadi te kraje za važne pozicije.

V Bukovini so bili boji med Prutom in Dnjestrom zlasti v okolici Sadagore, odkoder so Rusi nadlegovali Černovice, a so se sedaj umaknili za mejo.

Padeč Przemysla je oprostil večji oddelek ruske vojske; na splošen položaj pa padeč trdnjave ne bo vplival mnogo ali pa tudi prav nič. Na Poljskem se vrše boji kakor že dalje časa. Rusi so napadali,

v Izhodno Prusijo so udrli ter zasedli Memel, ki so ga pa morali zopet zapustiti. Večji spopadi so bili severozahodno od Ostrolenke ter izhodno od Plocke ter severozahodno od Prašniša pri Varšavi.

Na francoskem bojišču ni posebnih dogodkov. Vrše se le posamezni nepričakovani napadi sedaj tu sedaj tam, zlasti ob Aisni. Mesto Reims je popolnoma uničeno. Vse kaže, kakor bi Francozi pričakovali novih ojačenj za napad, ki so ga že tolikokrat napovedovali.

Angleško-francosko brodovje je tri tedne obstreljevalo Dardanele. Poročali so o uspehah, a ti uspehi so ničevi, zakaj zavezniki so imeli tam velike izgube na ladjah, a izgubili so tudi nad 2000 mož. Poročila, ki jih prinaša »Italia«, pravijo, da dardanelski forti sploh niso poškodovani. Zavezniki sicer nameravajo obstreljevanje, ki so ga prekinili zaradi pomorskih neviht, zopet nadaljevati. Tudi ruska črnomska mornarica je baje pred Bosporom.

V Egiptu napovedujejo Turki nov napad na Sueški prekop.

Domači pregled.

Prihodnja številka izide na osmih straneh, ker smo se v tej morali ozirati nekoliko več na eno stroko.

Prebiranje v letih 1873. do vstevši 1877. rojenih črnovojnikov se vrši: dne 6. aprila v Kočevju za sodni okraj Kočevje; 7. aprila v Ribnici za sodna okraja Ribnica in Velike Lašče; 9. aprila v Črnomlju za sodna okraja Črnomelj in Metlika; 11. 12. in 13. aprila v Rudolfovem za sodne okraje Rudolfovo, Trebnje in Žužemperk; 15. in 16. aprila v Kamniku za sodna okraja Kamnik in Brdo; 18. in 19. aprila v Radovljici za sodna okraja Radovljica in Kranjska gora; 21. in 22. aprila v Kranju za sodna okraja Kranj in Tržič; 23. aprila v Škofji Loki za sodni okraj Škofja Loka; 25. in 26. aprila v Ljubljani za sodni okraj ljubljanska okolica; 27. aprila na Vrhniki za sodni okraj Vrhnika; 29. in 30. aprila v Ljubljani za sodni okraj mesto Ljubljana; 1. in 2. maja v Litiji za sodni okraj Litija;

pa se vojak zopet oglasi, ko so dotični družinski člani penzijo že dobivali (n. pr. iz ujetništva, iz katerega ni mogel pisati), se mora seveda, ker je podpora višja kakor penzija, razlika med podporo in že plačano penzijo doplačati.

Kje se je treba zglašiti z zahtevo?

Tistim družinskim članom, ki dobivajo podporo, ni treba naznaniti oblastni smrti ali pogrešitve vojaka. Oblastnija ukrene sama, če je prišel čas, plačevati namesto večje podpore manjšo penzijo. Če pa ne dobivajo dotični člani nobene podpore, potem naj se zglašijo zaradi penzije v občini, in če to nič ne pomaga, pri okrajnem glavarstvu. V mestih s svojim štatutom se je treba obrniti na magistratne urade.

Vdove in sirote častnikov.

Penzije vdov in sirot v vojni padlih ali umrlih častnikov (tudi rezervnih častnikov) so nesorazmerno višje. Vdova poročnika dobi mesečno 93.75 K, vdova nadporočnika 112.50 K, otrok poročnika mesečno 18.75 K, nadporočnika 22.50 K, dvojno osiroteli dobé polovico, ki je pripadala materi, torej 46.87 K in 56.25 K. Penzija vdov se dviga z razredno stopnjo častnikov do 675 K mesečno, pravtako penzija sirot. Ta se izplačuje častnikovim otrokom, dokler so stari 24 let; samò prejšnje preskrbovanje opravičuje do vzgojnega doneska. Častnikova vdova ne dobi, če se zopet omoži, nobene odpravnine, a dobi, če ji umre mož, zopet penzijo.

Kako je v Nemčiji?

Dočim je v Nemčiji podpora manjša kakor v Avstriji, s o penzije mnogo višje. Tudi ni v Nemčiji razločka med penzijami svojcev častnikov in moštva tako velik kakor v Av-

striji. V Nemčiji dobi žena vojaka brez šarže 40 K mesečno (pri nas 9 K), žena podčastnika 50 in 60 K (pri nas 12 do 30 K); častnikova vdova (do polkovniške stopnje) dobi 120 K (pri nas 93 do 125 K), nasprotno pa generalova vdova 200 K (pri nas do 675 K). Slično je s penzijami sirot. Otrok vojaka brez šarže ali podčastnika dobi mesečno 16.80 K in, če je umrla mati, 24 K, otrok častnika 20 ali 30 K. Otroci dobé penzijo, dokler so stari 18 let. Tudi starši, ki jih je vojak večinoma z vsem vzdrževal, lahko dobé penzije, in sicer 25 K mesečno, in če je bil padli častnik, 45 K mesečno.

Dodatek.

Posebe še opozarjamo na naslednjo odredbo:

Namestništvo in deželne vlade so prejele nedavno navodilo, da dobe odslej tudi mačehe in očmi ter otroci iz prejšnjih zakonov, ki skrbje zanje vpoklicani rezervisti, črnovojniki in vojni uslužniki preskrbnine ob istih pogojih kakor lastni otroci in lastni starši. S tem je vlada odpravila hudo krivico in zagotovila mnogim ljudem pomoč, ki jo nujno potrebujejo pa je doslej niso imeli.

Potrebno je sedaj, da se izvede volja vlade, da se obveste najprej vse okrajne komisije in vse občine ter da očmi in mačehe kakor tudi varuhi dotičnih otrok takoj zahtevajo pri občini (magistratu) preskrbnino. Tudi oni, ki doslej niso prejimali nikakršne podpore ali pa je bila njih zahteva odklonjena, smejo sedaj obnoviti svojo zahtevo sklicujoč se na dotično ministrsko odredbo. Občinske organe, ki morda še niso dobili obvestilo o novi odredbi, opozarjamo na to, da morajo vsako zahtevo vzeti na znanje, zakaj občine ne odločujejo o upravičenosti zahtevka, marveč preskrbninska komisija, ki pa more le tedaj odločevati o zahtevku, če se ji zahtevki tudi resnično predložijo.

4. maja v Višnji gori za sodni okraj Višnja gora; 23. in 24. aprila v Krškem za sodna okraja Krško in Rateče; 25. aprila v Kostanjevici za sodni okraj Kostanjevica; 26. aprila v Mokronogu za sodni okraj Mokronog; 6. in 7. aprila v Gorenjem Logatcu za sodne okraje Logatec, Cerknica in Lož; 8. in 9. aprila v Idriji za sodni okraj Idrija; 10., 11. in 12. aprila v Postojni za sodne okraje Postojna, Ilirska Bistrica, Senožeče in Vipava.

Seja predsedstva poslanske zbornice se je vršila v petek dne 19. t. m. pod predsedstvom zborničnega predsednika dra. Sylvestra. Navzoči so bili tudi podpredsedniki dr. German, Jukel, Pernerstorfer, Romanczuk in Malfatti. Navzoča nista bila Pogačnik in Zdarski. Na seji so konstatirali, da se cenzurne razmere niso izboljšale od zadnjega posvetovanja. Dalje se je posvetovalo predsedstvo glede aprovizacije in glede možnosti uvoza živilskih pridelkov iz inozemstva. Predsednik Sylvester predloži nasvete seje zlasti glede aprovizacije in glede ukrepov, ki utegnejo pospeševati ugodno zdravstvo, ministrskemu predsedniku grofu Stürgkhu. Dr. Sylvester je v soboto dne 20. t. m. sporočil želje grofu Stürgkhu. Poleg omenjenih želja je omenjal Sylvester, da naj bi se oblasti na posredovanja poslancev nujno ozirala. — Redne seje zborničnega predsedstva se odslej najbrže ne bodo več vršile vsak mesec, marveč le po potrebi.

Začasna vdovska, sirotinska in invalida preskrba. Vojno ministrstvo je odredilo z naredbo z dne 8. t. m., da se vdovam in sirotam v vojni padlih ali zaradi bolezni v vojni službi obolelih in umrlih vojakov izplačuje vojna preskrbnina tudi po poteku zakonito določenih šestih mesecev po smrti vpoklicancev do nadaljne odredbe, vendar pa ne, da bi imeli pravno pravico do nje. Z že nakazano ali pozneje dovoljeno vojaško preskrbo se zniža preskrbnina za enak znesek. Dalje obvelja tudi brez pravne pravice do nadaljnih odredb preskrbnina za družinske člane onih vpoklicancev, ki so postali invalidni ter so bili prestavljeni v neaktivno stanje, toliko časa, dokler niso invalidni reditelji sposobni zadostno skrbeti za svoje.

Ustanove za slepe. Dve ali tri mesta ustanove barona Karola Flodnigg in ilirske ustanove za slepe se podelje začetkom šolskega leta 1915/1916. Pravico do ustanove imajo ubogi ter na Kranjskem rojeni zapuščeni otroci obojega spola, posebno sirote, ki so najmanj 7 in ne več kot 14 let stari. Prošnje do 10. majnika potom glavarstva, oziroma ljubljanskega mestnega magistrata.

Ponarejeni dvokronski bankovci iz leta 1914 se spoznajo na tem, da je modra podoba slabo izvedena. Tudi rozeta s številko 2 je manj izpolnjena, rjavi podtisk na prednji strani kaže vodoravno, ravno črtkanje, na pravem bankovcu pa je izvedeno v valovitih črtah. V besedilu so tele napake: na levi strani zgoraj v tretji predzadnji vrsti stoji »Dvuje Krune« namesto »Dvije Krune«, desno v ogrskem besedilu manjka po besedi »Buda« veznica »Buda-«, v besedi »Kormányzó« manjka na črki »a« akcent in v besedi »Fölanacsos« je na črki »ö« samo ena črtica. Ponarejeni bankovec ima na nemški strani datum 3., na ogrski strani pa 5. avgusta.

Iz seje občinskega sveta ljubljanskega. Občinski svet ljubljanski je sklenil v seji dne 19. t. m. dati mestnim uslužbenecem enkratno draginjsko doklado, ki znaša v nasprotnem razmerju s prejemki po 80, 60, 40 in 30 odstotkov. — Enako doklado je bil dovolil tudi deželni odbor kranjski za svoje nastavljenice.

Samovoljna zapustitev vojni dajatvi podrejenega obrata je dezertacija. Pred graškim deželnoobrambnim divizijskim sodiščem se je moral dne 3. t. m. zagovarjati bolehn 32letni rudar Martin Novak. Novak je bil dne 25. oktobra lani zaprisežen kot črnovojniški delavec v Trbovljah. Odkazano delo pa mu je bilo pretežko, zglasil se je pri marodni viziti, a zdravnik je izjavil, da je sposoben za odkazano delo. Dvanajst dni potem je zapustil delo, ne da bi mu dovolil častnik. Šel je nazaj na Kranjsko, kjer je stopil v službo pri nekem posestniku. Pri posestniku je ostal mesec dni, potem je šel zopet iskat lajšega dela. Na potu ga je prijel orožnik, ki ga je oddal sodišču. Obtožen je bil zločina dezertacije ter se je zagovarjal s tem, da ni popolnoma sposoben za delo v rudniku. Pred več leti je bil operiran v hrbtu, pri čemer je izgubil kos rebra. Takrat je bil dva in pol meseca v bolnici ter bil še potem bolan pet in pol mesecev. Težkega dela pri rudniku ni mogel opravljati zaradi bolehnosti, ki še vedno traja pri njem kot posledica operacije. Zastopnik tožbe naglašja, da je ravnanje Novaka zločin dezertacije, čeprav je toženec opravljal črnovojniško službo le z lopato. Branitelj prosi sodni dvor, da naj upošteva, da je toženec ravnal zaradi svoje bolehnosti ob nepremagljivem pritisku. Glede na to, ker je toženec za delo manj sposoben, bolehen človek, je sodni dvor upošteval posebne olajševalne okolščine ter ga obsodil na šest mesecev ječe. Neki drugi rudar je bil v enakem slučaju obsojen na osem-mesečno ječo.

Koze. Od dne 14. do 20. marca je bilo na Dunaju naznanjenih 66 obolenj za kozami. V ostali Avstriji pa je 99 slučajev.

Pegasti legar. Od 14. do 20. marca je bilo v avstrijskem ozemlju naznanjenih 171 obolenj na pegastem legarju. Po dve obolenji sta bili v Celju in v Knittelfeldu, 7 v Thalerhofu pri Karlsdorfu, 9 v Št. Mihelu pri Ljubnu, 5 v Wagni pri Lipnici, ter po eno v Kindbergu in Vurpergu, 12 v Wolfsbergu in 1 v Št. Petru na Krasu. Obolele so večinoma osebe, ki so prišle z bojišč, ali se nahajajo v ujetniških taborih, ali pa osebe, ki so imele opravek med njimi.

Stabilimento tecnico Triestino. Dne 19. marca je imel upravni odbor Stabilimenta sejo, na kateri je bil odobren računski zaključek za leto 1914 ter sklenjeno, da se izplača dividenda kakor lani za glavno delnico 220 K, za prednostno pa 125 kron.

Novo odredbe ogrske vlade glede moke. Na Ogrskem je sedaj za prevoz pšenice, drugih žit in moke, krompirja in riževe moke potrebna posebna oblastvena legitimacija. Vsakdo je dolžan tekom 3 dni prijaviti svoje zaloge, ki presegaajo njegovo domačo potrebo do prihodnje žetve in to odvisno množino proti gotvi ceni prodati dež. gospodarski komisiji. Skrite ali neprijavljene zaloge se zaplenijo. Ova-ditelj skritih ali zamočanih zalog dobi petino zaplenjene množine. V soboto je stopila v veljavo vladna naredba, da mora biti vsaka moka zmešana 50% s koruzno moko. Peki smejo peči smo iz tako prirejene moke. V Budimpešti pa smejo peči zemlje samo enkrat na dan.

Goljufije pri vojaških dobavah na Ogrskem. Neki dobavitelj sukna, namenjenega armadi, ki so ga zaprli, je priznal, da je ogoljufal armado v nekaj me-

secih za poldrug milijon kron. Veliko se govori tudi o provizijah in podkupovanju.

Aretirani dobavitelji za vojsko. Budimpeštansko redarstvo je na povelje državnega pravdnika dr. Henrika Taubesa aretiralo: agenta Izidorja Glücke, Jakoba Sperlinga in Martina Singerja. Ti so s pomočjo konzorcija, katerega so sami ustanovili, dobavili erarju 24.000 parov čevljev, pri katerih so pa bili podplati deloma izdelani iz papirja. Vsi imenovani se nahajajo v strogi preiskavi.

Amonijak proti ušem. V seji društva zdravnikov na Dunaju 19. marca je poročal dr. Pregl iz Gradca, da 25odstotni amonijak uniči uši v eni minuti.

Zvišane mesne cene v Pulju. Puljsko okrajno glavarstvo je zvišalo cene govejega mesa za 48 vin. pri kilogramu in sicer stane sedaj sprednje meso s priklado 2 K 68 vin., zadnje meso s priklado pa 3 K 8 vin. kilogram.

Kinematograf »Ideal«. Spored od sobote 27. do ponedeljka 29. t. m.: 1. Mesto Panama. (Krasen naravni posnetek.) 2. Trdi Teodor. (Učinkovita veseloigra v 2 dejanjih.) 3. Gorska noč. (Igrokaz v 3 dejanjih iz časa tirolskega kmečkega vstanka l. 1809. Priredil Valter Turszinsky. Režijo vodi Kurt A. Stark, v glavni vlogi Henny Porten. — 10. vin. povišanja cene. — Od torka 30. do srede 31. t. m.: 1. Heldenberg. (Naravni posnetek.) 2. Težave selitve. (Sijajna veseloigra.) 3. Slast in ljubezen. (Veseloigra.) 4. Za srečo in čast. (Drama v 3 dejanjih. V glavnih vlogah Ebba Thomsen in Robert Dinesen.) 5. Jack Bill policist. (Komično.) — Veliki četrtek 1., veliki petek 2., veliko soboto 3. aprila bo kino zaprt.

Za preskrbo z živili na Goriškem. Iz Gorice: V sredo je imela deželna komisija za preskrbo z živili v deželnem odboru sejo pod predsedstvom deželnega glavarja msg. dr. Faiduttija, ki je poročal o korakih pri prizadetih oblastih na Dunaju in v Budimpešti za preskrbo z novo koruzo. V seji so razpravljali o uvozu testenin za goriško deželo iz Italije. Za olajšanje dobave moke iz zaloga na dež. odbor so se določile naklednje cene: za osebe iz dežele od 8. od 10. ure dopoldne, za meščane od 10. do pol 1. ure. Popoldanske ure so določene za obrtnike. Nato so razpravljali o povišanju cen moki, ki stopijo v kratkem v veljavo. K sklepu so se reševale še mnoge prošnje zasebnikov in občin za podelitev moke.

— **Omejitve uživanja žganja.** Češko c. kr. namestništvo je izdalo posebno naredbo, da omeji žganje pitje. Žganjarne smejo prodajati le od 7. zjutraj do 5. pop., ozir. ob nedeljah in praznikih le do 11. dopoldne. Nedoraslim osebam do 16. leta, pijancem, beračem in ljudem, ki so v dotičnem kraju na slabem glasu, je prepovedano prodajati žganje. Celo slaščičarji ne smejo prodajati z likerji napolnjenih bombonov osebam pod 16 let. Za prestopke so določene ostre kazni.

Svetovni pregled.

Zgodovina Przemysla. Mesto Przemysl je v srednji Galiciji, ima 241 m nadmorske višine ter leži ob reki Sani, preko katere je bil napeljan 180 metrov dolg most. Skozi mesto vodi tudi državna železnica med Krakovom in Levovom ter Przemyslom in Mezö-Laborč preko Karpatov. Mesto šteje okolo 50.000 prebivalcev. Utrjeno je bilo to mesto šele l. 1874. V desetem stoletju si je osvojil Przemysl ruski Veliki knez Vladimir. Leta 1026 pa je zavlada mestu in okolici ter Jaroslavu knez Kyjovski. Njegov vnuk Rastislav

Vladimirovič je bil tu prvi vladajoči knez. Leta 1069 je osvojil trdnjavo in kraj Boleslav Drzni; oblegal ga je dalje časa ter ga prisilil, da se je vdal zaradi glada. Toda že leta 1070. je navalil na Przemysl Vasilko Rastislavovič ter se ga polastil. Od takrat pa do leta 1179. so gospodovali temu kraju posebni ruski knezi. Le za malo časa ga je bil zasedel tudi poljski kralj Kazimir, ki ga je odstopil Rusiji po posebnem dogovoru. Stalno je prišel Przemysl pod poljsko vladavo za časa poljskega kralja Kazimira Velikega. Leta 1498. je požgal mesto vlaški knez Štefan. Večkrat pa so napadali mesto tudi Tataři in kazaki.

Devet milijard vojnega posojila v Nemčiji. Prvo vojno posojilo je znašalo pet in pol milijard, sedanje znaša že 9000 milijonov, ki so ga v Nemčiji podpisali ob koncu osmega meseca vojne v dvajsetih dneh. V našem denarju znaša to 12.000 milijonov kron ali dvanajst milijard.

Prvi socialno - demokratiški mestni svetnik v Berlinu. Berlinski občinski svet je izvolil sodruga Ivana Sassenbacha v mestni svet s 86 glasovi od 87 veljavnih glasov.

V nemškem državnem zboru so glasovali socialni demokratje za proračun; le Liebknecht in Rühle nista glasovala, nekaj pa jih je zapustilo zbornico pri glasovanju.

V Nemčiji je 800.000 vojnih ujetnikov. »Vossische Zeitung« poroča, da so si nemški državnozbornski poslanci ogledali ujetniški tabor v Döberitzu. V Nemčiji je sedaj ujetih 800.000 mož in 9000 častnikov.

Propaganda za poljsko vstajo. Krakovskim listom se poroča iz Varšave, da so se o priliki obletnice zadnje poljske vstaje l. 1863. v cerkvah javno delili proglesi, ki pozivajo na novo vstajo proti Rusom. Proglas zahteva od Pojakov novih žrtev in jih poziva, naj bodo pripravljene na novo vstajo, katere naloga bo v času mirovnih pogajanj očrtati pravo in voljo poljskega naroda. Ta dan je bilo v Varšavi aretiranih 150 oseb, med njimi tudi mnogo žena. Zaprlji so tudi znanega milijonarja Dzierwalskega.

Novi ruski državni monopoli Rusija namerava uvesti monopol čaja, vžigalic in petroleja in obdavčiti električni tok, izvzemši tok namenjen tvornicam.

110 angleških letal na zahodnem bojišču je bilo uničenih od početka vojne. Pri tem se je ubilo 72 angleških letalcev.

Nevtralne države. Italija ostane po mnenju grofa Tisze najbrže nevtralna. Grčija, Bulgarija in Rumunija se še niso odločile, mislijo pa, da njih interesi sedaj še niso ogroženi. Severne evropske države Danska, Švedska, Norveška in Nizozemska se pritožujejo glede oviranja trgovine; toda za proteste se Angleži sedaj ne menijo.

Gospodarska vojska proti Avstriji in Nemčiji. Zavezniki se trudijo, da bi izpodrinili avstrijsko in pa Nemško trgovino v Švici. Angleški konzulati so dobili posebne trgovske zastopnike, francosko in rusko poslaništvo pa posebnega trgovskega atašeja.

Amerika in tripelententa. Zedinjene države ameriške pošiljajo neprestano svoje note vojskujočim in nevtralnim državam. Note so parlamentarnega značaja, brez energije ter kažejo vsi znaki, da imajo samo namen povzročati in zavlačevati diplomatske obravnave. Dočim se vrše vsestranska pogajanja, pa Amerika pridno trguje in prodaja vojne potrebščine. V sedmih mesecih je namreč prodala za eno milijardo dolarjev vojnih potrebščin.

Amerikanci grade nove, velikanske petrolejske čistilnice. Iz New Yorka se

poroča: Mexican Petroleum Company zgradi velikanske čistilnice v New Yorku, Panami in v Bostonu.

Konflikt med Kitasko in Japonsko še ni končan. Japonci izkrcavajo čete v Mandžuriji. Spor se je zopet nekoliko poostiril, vendar pa še utegne priti do sporazuma.

Železnica iz Urala do Ledenege morja. »Novo Vreme« poroča: Ruska vlada je sklenila, da zgradi novo 5000 kilometrov dolgo železniško progo, ki bo vezala Ural z Ledenim morjem.

Koliko stane svetovna vojska. V Londonu je predaval te dni Edgar Crammona v »Royal Statistical Society« o predmetu, koliko stane svetovna vojska. Vse vojne izdatke do 31. julija 1915 računa na 9.147.900.000 funtov šterl. (220.098.574.000 kron), če bi do takrat trajala vojska. Računa, da odpade na trojni sporazum največ 4.870.900.000 funtov šterlingov, na Nemčijo in Avstrijo pa 4.277.000.000 funtov. Na Belgijo odpade 526.500.000 funtov, na Rusijo 1.400.000.000, na Francijo 1.686.000.000, na Anglijo 1.258.000.000, na Nemčijo 2.775.000.000, na Avstrijo 1.502.000.000 funtov šterl. (36.138.120.000 kron). Številke je izračunal z direktnih davkov držav, z ozirom na to, kar izdajo države naravnost za vojsko, kolikor je uničene lasti in glede na vrednost ubitih. Izdatkov Japonske, Srbije in Turčije ni računl, ker ni razpolagal z zanesljivimi podatki. Računal tudi ni izdatkov nevtralnih držav. Glede na Nemčijo napoveduje, da izgubi 50 odstotkov svoje industrijske produkcije, ravno toliko zunanje trgovine, velik del obresti in glavnic, naloženih v inozemstvu in da se vsako leto znižajo dohodki ladjeplovbe. Stvarno (?) tudi napoveduje, da mora nemško prebivalstvo poginiti vsled lakote še prej, preden se spravi letošnja žetev.

Obstreljevan vlak z vojaki. Minulo nedeljo je nemški zrakoplov vrigel več bomb na vlak, ki je vozil francoske vojaške novince iz Fecampa na yversko fronto. 40 vojakov je ubitih, nad 100 pa ranjenih.

Gojite zelenjavo! Profesor dr. Čermak je imel te dni na Dunaju predavanje, v katerem je pojašnjeval različne aprovizacijske probleme, ki so umestni ob sedanjem vojnem času. Zlasti je dobro urejena aprovizacija za mesta velikega pomena. Predavatelj je rekel, da se je naša dosedanja brezskrbnost, ki je trajala spočetka, že nekako pred dvema meseci sprevrgla. Ni prav, da je ostalo prebivalstvo tako dolgo v brezbriznosti, in ko je postajala potreba preskrbe le bolj in bolj očitna, so pa nepričakovano izšli odloki, ki niso bili dovolj pretehtani in preštudirani. Oglejmo si naredbo glede moke. V tej naredbi na primer se dejanska poraba moke mestnega in kmetskega prebivalca nista prav odmerili. Če pa hočemo res varčevati z močnimi zalogami, nimamo boljšega pomočka za to; kakor da priporočamo gojitev zelenjave. Zelenjava more olajšati prehod do bodoče žetve, in prav nujno potrebno je, da se za prihodnjo zimo še posebno preskrbimo z zelenjavo, ker bo prihodnjo zimo najbrže še mnogo bolj primanjkovalo zelenjav kakor pa sedaj. Poskrbeti se mora, da se vse obstoječe vrtnarije obdelajo popolnoma. Zelenjavo naj goji najprej prebivalstvo, ki se peča z vrtnarstvom in ima za gojitev potrebno znanje. Jako umestno bi bilo, če bi vojno minist. za časa setve kmetom in vrtnarjem dalo primerne dopuste. Vsak prostor, če je še tako majhen, naj se porabi za nasad. Varčevati je pa treba s semeni. Kdor sam ne zna obdelavati vrta, da ga naj obdelati taki osebi, ki vrtnarstvo razume. Istotako neprijetno je z gno-

jitvijo vrtov; porabljaajo naj se umetna gnojila. Vse to se mora vršiti pod razumnim vodstvom. Zelenjava se v Avstriji tudi jako malo konservira, dočim je v Nemčiji to že običaj.

Naročajte list „Delavec.“

Zapisnik

sprejet dne 25. julija 1914 v zborovalni dvorani c. kr. rudniškega ravnateljstva.

Predmet: Opustitev prejemanja naturalij rudniških delavcev.

Navzoči:

Billek Josip, c. kr. dvorni svetnik in predstojnik rudniškega ravnateljstva, kot predsednik, Pirnat Mohor, c. kr. rudniški svetnik, Šotola Jaroslav, c. kr. rudniški svetnik, dr. Ivan Štverák, c. kr. rudniški zdravnik.

Člani lokalnega delavskega odbora oziroma načelstva bratovske skladnice:

Likar Martin, Uršič Alojzij, Kos Anton, Brus Tomaž, Krašna Anton, Filipič Tomaž, Peternel Franc, Alič Leopold, Klemenčič Anton, Velikajne Ivan, Zelenc Josip, Baloh Leopold, Čuk Franc.

Reven Josip, c. kr. poduradnik, kot zapisnikar.

Predsednik dvorni svetnik Josip Billek naznani, da so se povabili člani lokalnega delavskega odbora in načelnštva bratovske skladnice, kateri uživajo zupanje pri delavstvu ter potrebe in razmere delavcev natančno poznajo, da bi podali izjavo glede od rudnika nameravane opustitve dajatev naturalij rudniškim delavcem, da potem c. kr. ministrstvo za javna dela v predmetu razsodi.

Število upravičencev do brezplačnega dobivanja naturalij je padlo na 173 oseb in še od teh jih reflektira na prejemanje naturalij samo 104 in 69 oseb prejema rajši svoje provizije izključno v gotovini.

Proti plačilu vleče sedaj žito 192 oseb od 1923 aktivnih delavcev in provizijonistov. Število vseh oseb, ki reflektirajo na prejemanje žita znaša torej 296, medtem ko 1627 oseb (delavci, provizijonisti, vdove in sirote) na prejemanje žita ne reflektirajo. Od 1186 aktivnih delavcev jih reflektira samo 24, t. j. 2%, na žito proti plačilu.

Ta okoliščina dokazuje, da preskrbovanje delavstva z naturalijami od strani rudnika ni več potrebno in času primerno.

Razvoj socialnega in gospodarskega življenja je povzročil, da so se pri rudkopih večkrat obstoječe dajatve naturalij, ki so se vršile v gotovi meri kot delavske plače ali provizije, po § 262. rudarske postave deloma od rudarske oblasti sistirale deloma od rudarskih podjetnikov prostovoljno opustile.

Ker mesto Idrija delavce z vsemi potrebščinami zadostno oskrbuje, se zamore preskrbovanje delavcev z žitom od strani rudniškega ravnateljstva v smislu rudarske postave kot kupčijsko opravilo smatrati in to tembolj, ker ne obstoji nikaka silna potreba za izplačevanje naturalij.

Izolirana lega mesta Idrije in nezadostni splošni promet je še do pred kratkim opravičeval obdržitev preskrbe delavcev z naturalijami.

S povzdigo kupčijskega življenja in upeljavo avtomobilnega prometa so pa te težkoče popolnoma odpadle in je nadaljnje preskrbovanje delavcev z naturalijami postalo brezpomembno.

Tudi iz nacionalno - gospodarskega ozira ne kaže, zaradi malega števila na prejemanje žita reflektirajočih ali temu se vpirajočih provizijonistov, rudniško rav-

natljestvo z dobavo, poslovanjem in računanjem naturalij brez potrebe obteževati in pri vladajočem pomanjkanju stanovanj v Idriji, skoraj nič porabljenega veliko poslopje, ki bi se dalo v interesu občine kakor delavstva v bolj koristne namene predelati, še dalje kot žitnico vzdrževati. Režijski stroški žitnice so vedno večji, kolikor bolj se število odjemalcev žita zmanjšuje, tako da se žito ne dobi ceneje pri rudniku kot drugod.

Vsled tega namerava c. kr. rudniško ravnateljstvo c. kr. ministrstvu za javna dela predlagati, da se času neprimerno od nekaterih delavcev in provizijonistov le še iz navade zahtevano provijantiranje delavcev, provizijonistov, vdov in sirot popolnoma opusti in provizije v naturalijah za provizijoniste, vdove in sirote, ki imajo pravico do brezplačnega prejemanja naturalij v gotovinske provizije spremene.

V to svrhu želi gospod predsednik zvedeti kakšno stališče zavzema v tej zadevi lokalni delavski odbor oziroma načelnštvo bratovske skladnice. Če zastopniki delavstva obdržite provijantiranje delavcev od strani rudnika iz gospodarskega in socialnega ozira še smatrajo za potrebno in času primerno.

Lokalni delavski odbor Tomaž Brus izjavi, da bi odbor ne imel nič proti popolni opustitvi naturalnih prejemkov, vendar bi bilo po njegovem mnenju potrebno, da se izogne morebitnim očitkom od strani delavstva, v tej zadevi najprvo delavski shod sklicati, kateri naj bi tozadevno izjavo podal. Gospod predsednik smatra lokalni delavski odbor kot zastopnika vsega delavstva, vsled česar bi on rad zvedel mnenje lokalnega delavskega odbora, oziroma zastopnikov delavstva v tej zadevi.

Lokalni delavski odbor Tomaž Brus meni, da bi delavstvo, če bi bilo primerno izobraženo, na plačila v naturalijah sploh ne reflektiralo, ker pa to ni slučaj, se zna pripetiti, da bo delavstvo pozneje zopet kedaj zahtevalo upeljavo teh za Idrijo kot nekak privilegij smatranih naturalnih prejemkov, vsled česar naj bi se žitnica ne odpravila.

Gospod predsednik izjavi:

V prejemanju provijanta idrijskih delavcev obstoji ravnatoko malo kak privilegij kakor je obstojal pri drugih eraričnih rudnikih. Erar kot rudniški podjetnik ni nikdar tozadevne obveznosti prevzel. Torej ni proti opustitvi naturalnih prejemkov nobene zapreke in je zamoglo c. kr. ministrstvo z izdajo novega s 1. prosincem 1912 v veljavo stopivšega plačilnika za vse delavce prejemke v naturalijah v gotovinske prejemke spremeniti. Delavci se ne smejo siliti k prejemanju naturalij od rudniškega podjetnika kakor narobe tudi rudniško ravnateljstvo ne more biti prisiljeno provijantirati delavce.

Rudniško ravnateljstvo ni nikak žitni trgovec in vzdržavanje žitnice ne stoji v nikakem skladu z rudokopom. Provijantiranje delavstva, katero je pri vseh državnih rudnikih obstojalo, se je kot času neprimerno že davno opustilo. Le v Idriji se delavstvo te stare naprave neutemeljeno še vedno drži. Kot vsak privatnik ne more tudi država kot delodajalec biti prisiljena opravila svojih uradnikov in delavcev zraven gotovine tudi v naturalijah plačevati. Rudniško ravnateljstvo zamore torej po lastnem preudarku, brez da bi iz sedanje navade smelo kako obveznost izvesti, obratni material tudi rudniškim svojcem ali privatnikom le iz uljudnosti oddajati. Dolžnost preskrbovanja rudniških svojcev in drugih oseb z naturalijami, katere rudnik za svoje namene

sploh ne rabi, pa se rudniku ne more naloziti.

Lokalni delavski odbor Tomaž Brus pripomni, da se Idrija vsled svoje odleznosti od železnice v vseh ozirih loči od drugih mest.

Gospod predsednik pripomni k temu dostavku, da je za Idrijo več vreden avtomobilni promet kot pa kaka sekundarna železnica.

Lokalni delavski odbor in član načelnštva bratovske skladnice Leopold Alič pripozna, da preskrbovanje delavcev in provizijonistov od strani rudnika ni več času primerno ter se izjavi za popolno sistiranje naturalnih prejemkov pod pogojem, da stari provizijonisti ne bodo oškodovani in da jim ostane pravica do prejemanja stavbnega lesa po limitni ceni ohranjena.

Gospod predsednik vzame to izjavo v naznanje s pripombo, da ostane pravica dotičnih provizijonistov do stavbnega lesa po limitni ceni nedotaknjena.

Lokalni delavski odbor Anton Klemenčič izrazi še željo, da bi se rudniškim svojcem in provizijonistom trajno pripoznala pravica do prejemanja drv od rudnika po ceni kolikor stanejo rudnik.

Predlogu Leopolda Aliča in Antona Klemenčiča pritrdijo lokalni delavski odborniki in člani načelnštva bratovske skladnice.

Gospod predsednik pokaže na prej podana pojasnila, katera precizirajo stališče rudniških podjetnikov.

Koristi delavcev, katere so z onimi rudniškega podjetja kot preživljalca delavcev zvezana, se ne bodo v nobenem slučaju oškodovale; škodujoče obremenitve rudnika in zaviranje istega v svojem razvoju pa se morajo vedno odvrniti.

Sklenjeno in podpisano.

Protiizjava

k obravnavi sestavljeni v zapisniku seje z dne 25. julija 1914.

Lokalni delavski odbor rudarske zadruge, skupno z načelnštvom bratovske skladnice v Idriji izjavlja v imenu delavstva in provizijonistov c. kr. eraričnega rudnika v Idriji s svojim lastnoročnim podpisom sledeče:

1. Vsled nastalih nenormalnih razmer v naši državi od 26. julija 1914 naprej je razprava seje z dne 25. julija 1914 brezpredmetna in se zapisnik te seje po podpisanih zastopnikih delavstva ne odobri.

2. Zastopniki delavstva so in morajo biti, dokler ne nastanejo zopet normalne razmere v državi, odločno proti vsaki nameri opustitve naturalnih izplačil delavcem in provizijonistom.

3. Po zopetnih nastalih normalnih razmerah je podpisano delavsko zastopstvo pripravljeno zapisnik razprave od 25. julija 1914 takoj podpisati, ako se izroči od c. kr. rudniškega ravnateljstva podpisanim zastopnikom pismeno zagotovilo, da bo rudniško ravnateljstvo za ves čas vojne in do zopetnih nastalih normalnih razmer po možnosti preskrbovalo aktivno delavstvo in k bratovski skladnici spadajoče provizijoniste z naturalijami, žitom in drvami ali pa premogom.

Nadalje v že normalnih razmerah pa samo z drvami in premogom po lastnih režijskih cenah rudnika kot doslej.

V Idriji, dne 1. novembra 1914.

Za odbor bratovske skladnice:
Slede podpisi.

Za odbor rudarske zadruge:
Slede podpisi.

Št. 66 15. Zapisnik

zborovanja rudarske zadruge druge skupine c. kr. rudniškega okraja Celje in rudnik v Zagorju ob Savi, ki se je vršilo dne 7. marca 1915 ob 10. uri dopoldan v dvorani g. R. Michelčiča na Toplicah v Zagorju.

Načelnik otvori sejo, pozdravi navzoče in imenuje gosp. Ig. Sittarja kot tolmača, prečita listo delegatov in konstatira sklepčnost ter naznani sledeči dnevni red: 1. Poročilo načelnika, 2. odobrenje letnega računa za leto 1914, 3. sestavljen proračun za leto 1915, 4. sklepanje o članskih prispevkih za leto 1915, 5. služajnosti.

Načelnik poroča, da je na podlagi ukaza c. kr. revirnega urada v Celju podpisal 7000 kron vojnega posojila, ki se pozneje odobri. Prosi, naj zborovanje posojilo odobri. Predlog je bil sprejet. — Načelnik prečita letni račun za leto 1914 od točke do točke, ki se sprejme naznanje. Delegat Mastnak poroča, da so revizorji pregledali računski zaključek, potrdila in druge knjige, blagajno škontrirali ter vse v redu našli, izreka gg. predsedniku in tajniku zaupanje ter prosi da sprejme zborovanje to naznanje. Poročilo Mastnaka se je vzelo naznanje.

Načelnik poroča, da je odbor v svoji seji sestavil proračun za leto 1915, ki je sledeči:

a) Izdatki: 1. Subvencija za rudarsko šolo v Trbovljah 300 K. 2. Subvencija za otroški vrtec v Trbovljah 500 K. Drugi za zadruge namene določeni stroški: 1. Pisarniški stroški 200 K. 2. Odškodnine po § 126. 1500 K. 3. Stroški zapisničarja 50 K. 4. Objavljanje zapisnikov v časniku »Rudar« 200 K. 5. Stroški za državno konferenco 560 K. 6. Vnaprej nedoločljivi izdatki 400 K. 7. Izredne podpore 1518 K. Skupaj 5228 K.

b) Pokritje: 1. Prispevki vdov 4804 krone 74 vin. 2. Obresti imetja koncem leta 1914 423 K 26 vin. Skupaj 5228 K.

Načelnik vpraša, če ima kdo kaj pripomniti k letnemu proračunu. Ker ne, se je letni proračun odobril in določilo kot članski letni prispevek 72 h za moža. — Izredna podpora ubogim ženam in sorodnikom ter otrokom v znesku 1518 K se odobri. Podpora se razdeli za Trbovlje 606 K, Zagorje 380 K, Hrastnik 276 K, Ojstro 106 K, Velenje 100 K, Štore 18 K in Konjice 32 K. Sklene se, da načelniki krajevnih skupin denar sprejemajo in podporo izplačujejo. — Načelnik opozarja navzoče, da so pošla pravila rudarske zadruge in rudarski policijski red ter vpraša, če naj da pravila kakor rudarski policijski red tiskati. Sklenilo se je, da se opozori gospoda predsednika na dotične pomanjkljivosti ter da zadruga prve in druge skupine uredi to zadevo.

Načelnik prečita nadalje dopis c. kr. revirnega urada z dne 23. januarja 1915, št. 268, v katerem se delegatom vpošljenim v Trbovljah očita na pritožbo delavcev zapadnega revirja zaposlenost ter da ni res, da bi morali jamski delavci iti na lesni prostor pred uro in sami les nakladati ter ga voziti v jamo. Delegatje iz Trbovelj ponovno potrjujejo, da morajo še vedno jamski delavci v zapadnem revirju sami les nakladati in ga voziti v jamo ter da primanjkuje lesnih delavcev. Če jamski delavci delavne znamke (Schichtmarken) in uro zaradi nakladanja lesa zamude, jih kaznujejo po 1 K in še več. Delegatje iz Trbovelj izražajo željo, naj bi c. kr. revirni urad to zadevo na zapadnem revirju preiskal in skušal uradnim potom te ogromne kazni odpraviti in ukreniti, da se nastavi zadostno lesnih delavcev (Holzliferanten). Delegatje iz Zagorja, Tr-

bovelj, Ojstrega in Hrastnika omenjajo, da je trboveljska rudokopna družba v rudniških skladiščih cene živlom znižala pod nakupno ceno. Delavci pozdravljajo to dobrovoljnost, a kaj pomaga, če v skladiščih nimajo dovolj živil in jih delavcem ne morejo dati dovolj. Vrhutega pa nimajo delavci, ki ne kupujejo svoje potrebščine v rudniških skladiščih ter živež sami pridelajo ali ga drugje kupujejo, in zaradi tega nimajo nič od dobrohotnosti družbe. Da pride dobrohotnost družbe za vse delavce enakomerno v poštev, se sklone, naprositi družbo, da dajaj delavcem namesto doklade v obliki cenejega živeža, raje enakomerno draginjsko doklado, kar bo vsem delavcem v prid. Ker se ni nihče več oglasil k besedi, je načelnik zborovanje ob 12. uri zaključil.

Franc Mastnak s. r., Florjan Majdič s. u.,
zapisnikar. načelnik II. skup.

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje.
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne.
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/21—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Robida Ivan splošno zdravljenje	11—12	2—3	Dalmat. ul. št. 3, pritličje.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Frančišk. ul. št. 4, pritličje
Dr. B. Ipavic	10.—12. dop.		Mestni trg.
Dr. Kraigher Alojzi	1.—3. pop.		Poljanska cesta 18/I.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščenina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne.

S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica št. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila za šole in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

=====

Za spomladansko sezono

priporoča tvrdka

GRIČAR & MEJAČ

Ljubljana, Prešernova ulica št. 9

svoje bogato zalogo

izgotovljenih oblek za gospode in dečke

ter mične novosti

v konfekciji za dame in deklice.

Ceniki zastonj in franko.

=====

Svarilo

Koder se
prodajajo ponaredbe,
naročite pristni

FLORIAN

naravnost od izdelovalnice.
pod naslovom:
Rastlinska destilacija
„FLORIAN“
v Ljubljani.

Postavno varovano.

Najboljši nakup vsakovrstnega modernega in trpežnega obuvala je v zalogi lastne tovarne

PETER KOZINA & K^o.

Ljubljana, na Bregu št. 20
(Cojzova hiša).

Varstvena znamka.

Cene za moške K 14.—, 17.—, 20.—.
" " ženske " 12.—, 15.—, 18.—.
" " dečke 36/39 " 10.—, 12.—.
" " otroke št. 22-25 26-28 29-31 32-35
K 5.—, 6.—, 7.—, 8.—.

**: Garantirana kakovost. :
Cenejše vrste od K 1-50 naprej.**

Kupujte in naročajte pri tvrdkah, ki inserirajo v „DELAVCU“.

A. & E. Skaberné, Ljubljana

Mestni trg št. 10.

Specijalna trgovina pletenin in trikotaže.

Velika zaloga različnega perila za vojake iz čiste volne in velblodje dlake in sicer: snežne kučme, telovniki, triko jopice, srajce in spodnje hlače, nogavice, sliperji, dokolenice, rokavice, različni sčitniki za vrat, prsa, kolena i. t. d.

Odeje iz velblodje dlake. Tetra perilo. Spalne vreče. Plašči in predpasniki za strežnice Rdečega križa. Volna za pletenje.

=====

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

